

„Nemški Schulverein“ pa Slovani.

Kaj je prav za prav „Nemški Schulverein“, to izražajo posebno njegovi letni občni zbori. Letos je imel tako zborovanje na Dunaju in ob tej priliki je zopet izražal svoje posebno mišljenje in stremljenje. Slovani so uže mnogokrat označevali namere in delovanje tega nemškega nacionalnega društva, a posnemali ga niso, kjer je posnemanja vredno, dasi so grajali njegove razne napake. To društvo je pa taka institucija, da sama od sebe sili Slované k premišljevanju o svojem položaju in svojih odnosajih specijalno k nemški narodnosti.

„Nemški Schulverein“ je bilo prvo tako društvo v totranski polovini cesarstva, in so Nemci tudi s tem pokazali, da so v iniciativah plodovitiši, nego slovanski narodi, ne gledé nato, ali so dotične misli in osnove opravičene ali ne. Slovanska šolska društva so se rodila pozneje, ker je nemško društvo izzivalo Slované, da se s primernimi društvi postavijo v bran. Uže po nastanku teh društev se je razkrilo, da so slovanska defenzivnega, nemško šolsko društvo pa ofenzivnega značaja. To so tekom 15 let še posebej potrdila različna dejstva.

Pri snovanju vseh teh šolskih društev se je ponovilo razkritje obče kulturne bede med Slovani. Nemci so pri zasnovi svojega š. društva zavedali se svoje kulturne jedrnatosti in so za vsa plemena avstro-ogerskih Nemcev vstvarili jedno samo društvo, v tem ko so Slovani polagoma kimali za njimi ter so kot pristni separatisti priredili jedno društvo za Čehoslovane, jedno za Slovence, potem za Poljake in naposled za istrske Hrvate. Opominov v svoj čas ni nedostajalo, da bi se sosebno ogroženi Čehoslovani in Slovenci ali pa vsi negospodvalni slovanski narodi zjediniли za osnovanje jednega samega šolskega društva v zaščito pred takisto jednim samim nemškim š. društvom. No, za tako namero Slovani niso kazali ne povoljne zavesti, ne volje. Nemci niso gledali in ne gledajo, katero nemško pleme je bolj potrebno, in katero bi vsled tega dobilo več gnotne podpore; oni so pokazali dejanski pravo vzajemnost med seboj in smisel za skupne cilje.

To, da je bil Schönerer na svojo roko zasnoval posebno nemško šolsko društvo, ne kaže na cepljenje močij, temveč na probujenje nemškega nacionalnega duha, ki ne trpi tujih življenj za kulturno sodelovanje. Schönererjevo društvo je hotelo biti takó rekoč le za jedno stopinjo bolj nacionalno, nego od Židov podpirani Weitlofov „Nem-

ški Schulverein“, in vse kaže, da Schönererjeva tendencija skoro zmaga tudi v sedanjem Schulvereinu.

Katoliško nemško šolsko društvo, ki tudi živi v totranski polovini, pospešuje pred vsem verske interese, in kot tako je indiferentno nasproti Slovanom; zato se o njem ni treba razgovarjati.

V nemškem š. društvu ne poznajo niti političkih, niti verskih razlik, vsak člen nemškega naroda jim je po godu, ker povdarjajo na prvem mestu nacionalne tendencije, in to je gledé na razmerje političkih in verskih strank tudi pravilno; saj je od nacionalne zaščite zavisen pravi razvoj tudi v političkem in verskem pogledu. Pri avstro-ogerskih negospodovalnih Slovanih je nacionalna tendencija šolskih društev še bolj na prvem mestu, ker njih narodnost je v dejanski in ne le domišljani opasnosti, in le po utrjenju narodnosti morejo Slovani vspešno razvijati političko ter krepiti versko življenje.

Tudi na letošnjem občnem zboru so povdarjali, da to nacionalno šolsko društvo vzbuja in krepi nemško nacionalno čustvo, in so izrazili svojo radost nad tem, da je v Velikonemčiji Berolinski občini nemški Schulverein, ki v zvezi z avstrijskim Schulvereinom služi kot nekako komunikacijsko sredstvo, s katerim se prevažajo iz jednega cesarstva v drugo obojestranske simpatije ter se povzdiguje nemško nacionalno čustvo in zavedanje. Tega Nemcem nihče ne more zameriti; saj je možno ločiti političko in narodno mišljenje, oduševljati se za jedno in isto književnost, za isti skupni jezik, v politiki pa prištevati se tej ali oni državi, tej ali oni politički stranki. Takó postopajo tudi nemški konservativci, ki so pristaši raznih držav v Velikonemčiji, in ki se v Avstriji ločijo od drugih nemških strank. Nemški Schulverein je pravilnost svojega postopanja, da se je s posebno adresno poklonil Bismarcku ob praznovanju njegove 80letnice, dokazoval s tem, da je Bismarck toliko storil za povzdigo nemškega nacionalnega čustva, katero goji in sme gojiti tudi to društvo.

Nemški Schulverein vsaj sam povdarja, da brani le nemško narodnost, da se ne zagreša v političkem pogledu; zato kar brez pomisleka jemlje vsako leto več tisočakov podpore, ki mu dohaja zlasti od raznih skupin Berolinskega občnega nemškega Schulvereina. Takisto to društvo hvali nemško ženstvo, da snuje podružnice in v obče podeljuje skupnemu društvu „idealni zn. čuj“.

O velikem rodoljubju kaže to, da mnogi Nemci zapuščajo velike vsote Nemškemu Schulvereinu, ki vsi

tega dobiva zadostne podpore, tudi ko bi dohodki iz članarine zaostajali kako leto. Med Slovani ni sicer razmerno toliko bogatih rodoljubov, vendar bi bilo treba želeti, da bi bolje umevali narodne potrebe ter potem tudi žrtvovali izdatnih zneskov.

Vse tu našete strani Nemškega Schulvereina, kolikor so čiste in dejanske, so dostojne, da jih uvažujejo tudi Slovani. Ali tudi na tem društvu ni vse zlato, kar se sveti, in nasproti senci Nemškega Schulvereina tudi Slovani ne morejo molčati. Načelnik sedanjih krščanskih socialstov na Dunaju, dr. Lueger, je v javni seji mestnega sveta očital društvu, da služi politiki sedanje nemške združene leve, in Mladočeh dr. Dyk in tovariši so v državnozborski interpelaciji ponovili očitane, da je Nemški Schulverein *germanizujoče* društvo, o katerem je dokazano s stokrat ponavljajočimi se dejstvi, da sprejemlje in vabi v svoje društvene šole tudi slovan. otroke, ki niso sposobni poslušati nemški pouk. Svojega agresivnega značaja Nemški Schulverein ne more tajiti, in da bode tak, videlo se je že iz njegove zasnove. Tudi je jako sumljivo, da se je vrkel Nemški Schulverein posebno na Čehoslovane in Slovence, torej na ozemlja tistih slovanskih narodov, katera so spadala k nekdanjemu Nemškemu Bundu, in katera so začeli nemški nacionalci v novejši čas dosledno nazivljati z imenom „Ostmark“. Kar se dostaja poslednjega imena, rabil je je na letošnjem obnem zboru tudi predsednik dr. Weitlof, spodbujaje drušvenike, naj gledajo, da isto vsekdar trdno in zvesto ostane *straža v nemški Ostmarki*. Slovani se pri tem spominjajo Schönererjevega programa, ki reklamuje zapadne in po Čehoslovanih in Slovincih naseljene pokrajine naše države za nemške dežele, za nemško Ostmark, ko isti Schönerer izrecno zahteva odcepljenje Dalmacije in Galicije od kraljestev in dežel, zastopanih v Dunajskem državnem zboru. Vrh tega Slovanom stalno šumi po ušesih znani vsklik: „Nemčija do Adrije!“

Naj pa bodo tendencije Nemškega Schulvereina kakoršne koli, prehude so njegove laži, nasproti katerim ne more biti indiferentno niti naše celokupno cesarstvo, Slovanom pa mora zateči kri v glavo, če citajo, kako mišljenje razodeva Nemški Schulverein proti njim. Dr. Weitlof je cital na obnem zboru letno društveno poročilo, v katerem se trdi, da Nemški Schulverein je še vedno „neizgibno potrebna zaščita soplemenikom v pomešanih deželah, katerim soplemenikom grozi opasnost za njih nacionalni obstanek“. Predsednikov namestnik je takisto trdil, da „raste nacionalna opasnost“, da se društvo bori proti slavizovanju nemških š. okrajev na Češkem in Moravskem, da „raste slovanska agitacija na Niževavstrijskem“, da Slovinci „namerjajo razširiti svoje ozemlje še čez koroške gore“, da tici opasnost v Celjskem vprašanju, da „se v Zalcu slovenski delavci organizujejo na nacionalni podstavi“ itd.

S takimi izjavami razodevajo pri Schulvereinu svoje mišljenje, katero seza z jedne strani daleč, daleč, čez meje nemškega kompaktnega naseljenja, z druge strani pa se izgublja v neumljivih malenkostih, ko javno označuje narodno organizovanje kupčeka slovenskih delavcev v štirskem trgu kot posebnost, vredno, da se sporoča na obnem letnem zboru! No glavno je to, da se drznejo na obnem zboru trositi dejanske laži po svetu, posebno pa z namero, da bi jih za resnico sprejel nemški narod v novem protestanskem cesarstvu. Kje je v Avstriji nemška narodnost v opasnosti? Niti raztresenih naselbin ne zaslediš, da bi ne imele prilike, šolati se na podstavi

nemškega poučevanja. Nemška narodnost med Čehoslovani in Slovinci, kamor razteza v prvi vrsti Nemški Schulverein svoje delovanje, je tu in tam po vsej Avstriji takó dobro zaščićana, kakor ne more biti bolj niti v Velikonemčiji. Kajti ondi je le jedna gospodovalna narodnost in ta je nemška; ona ne more ondi uživati privilegij, kakoršne ima nemška narodnost v Avstriji v uradih in v vojni in radi tega v vsem, nižem i višem šolstvu, potem pa dosledno v službah. Niti Madjari, ki gospodujejo neomejeno na svojem globusu, nimajo tistega ugodnega položaja, kakor Nemci v našem cesarstvu, in to je še letos priznal sam Bismarck, kateremu se je poklonil tudi Nemški Schulverein. Velika je torej laž, katero ponavlja to društvo, in to je moralno toliko hujše, ko v Velikonemčiji le preradi verujejo takim neresnicam, in so sosebno radi take, na laži opirajoče se propagande zasnovali Berolinski obči nemški Schulverein, ki vsako leto pošilja znatnih vsot Nemškemu Schulvereinu, in je na obni zbor tak znesek prinesel tudi letos profesor iz Velikonemčije. Tisti, ki verujejo v kazen laži, utegnejo meniti, da tudi Nemški Schulverein bi moral zažeti zgodovinska kazen, in vse tiste, ki zavestno širijo njemu na korist take laži o opasnosti nemške narodnosti v Avstriji. Kje je morala takih ljudi, ki trosijo take neresnice? Državniki naše države ne marajo, da bi Slovani opozarjali na državne interese; kljub temu trdimo, da ni v interesu naše monarhije, da Nemški Schulverein v javnih poročilih bije resnici v obraz, in če naši državniki ne morejo umeti resnice naše trditve, moramo le obžalovati, in v interesu avstro-ogerskih Slovanov imamo dolžnost, z vso odločnostjo protestovati proti lažem Nemškega Schulvereina. Take laži utegnejo krivična čustva vzbujati v zunanjih Nemcih, in na posledicah bi trpeli tudi Slovani naše monarhije. Ti Slovani mnogo preveč trpé vsled privilegijev gospodovalnih narodov avstro-ogerskih, in bila bi pač prevelika zgodovinska ironija, da bi se še večja beda kopičila nanje vsled lažij, ki se primerne zdé nemški propagandi s pomočjo Nemškega Schulvereina. Da je italijanska „Lega Nazionale“ jednako lažnjiva, to vemo dobro: ali ital. Irredenta ne more Slovanom, in menda tudi državi naši ne, nikdar toliko škodovati, kakor neosnovana propaganda Nemškega Schulvereina, ki, kljub temu, da šteje nacionalne in židovske bogataše med svojimi člani, se vendar ne sramuje beračiti po vsej Velikonemčiji za svoje agresivno postopanje, specialno v totranski polovini našega cesarstva.

Po Nemčiji nabirani denar pa nas spominja zajedno na dvojno mero, s katero merijo pristaši Nemškega Schulvereina sebi in Slovanom. Pokojni nemški nacionallec prof. dr. Fuss je v našem državnem zboru interpeloval našo vladu na podstavi samo raznesene „govorice“, ali je res, da je češkoslovansko šolsko društvo dobilo 30.000 rubljev podpore iz Rusije. Dr. Rieger, ki je bil tedaj še vodja in državni poslanec, je takoj odgovoril, da češko društvo ni dobilo nič, da bi pa sprejelo tako in še večjo vsoto, ko bi jo le poslali. Takó je mogel češki vodja govoriti, ker je vedel, da češko društvo ni agresivno, da le brani češko narodnost in deluje torej brez postranskih politiskih namer. A kaj vidimo dandanes? Nemški Schulverein jemlje pruskonemške marke, baha se z njimi, in Slovani so toliko pošteti nasproti njim protivnemu društvu, da jim ni nikdar prišlo na misel, ne v obče, ne v drž. zboru radi tega interpelovati ali ovajati društvo. Nemško-liberalni in nemško-nacionalni listi pa debelo tiskajo vsako govorico, katera bi mogla očrniti delovanje slovanskih društev.

Tega, da c. kr. namestniki prihajajo na letne občne zборе Nemškega Schulvereina, niti ne omenjamo, ker je to samo po sebi umevno iz občega političkega položaja. Pač pa se moramo čuditi Nemškemu Schulvereinu, da se izpodtika nad skupino slovenskih delavcev radi tega, ker se hočejo utrjevati na narodni podstavi. Ali se je uže kedaj kaka nemška skupina organizovala na slovanski nacionalni podstavi? To dokazuje le, kakó na slabem so slovanske množice, da zavest samo peščice teh množic uže zabode v oči njih nacionalne nasprotnike. To dejstvo bi moralo slovanske množice probuditi ter privedi jih na pravo pot.

Vse mišljenje Nemškega Schulvereina, kakoršno je razkril na letošnjem občnem zboru, je v pogledu na slovanske narode jako tužno, ker je nizko, nizko pod vsako mero dostojnega kulturnega tekmovanja. Nemški Schulverein je takega značaja in pomena, da uže samo to društvo zaresno opominja avstrijske državnike, da bi koncem koncev izvršili s specijalnimi zakoni nacionalno enakopravnost. Takó bi se postavile meje lažnjivi propagandi na zunaj in zavratnemu agresivnemu postopanju na znotraj. Vsa šolska društva bi bila dolžna začeti delovati še le po izvršeni organizaciji narodov v smislu prave izvršbe narodne enakopravnosti. Se le tedaj bi se videlo, kje so naselbine in ktički, ki potrebujejo za šolstvo podpore, kljubu nacionalni organizaciji kompaktnih mas vsakega naroda posebe. Napaka je bila, da se je dovolilo zasnovanje po času in značaju prvega šolskega društva, t. j. Nemškega Schulvereina; takrat je bila ura, da bi se bili lotili izvršbe narodne enakopravnosti: da se ni zgodilo to, je večja napaka, nego zasnova Nemškega Schulvereina. Ta napaka porodi, če ostane še nadalje, še hujših posledic, in ne bodo nemški nacionalci sami krivi, ako se vedno bolj vnmlejejo za Schönererjev program. Vlada naj gleda, kaj dela. Slovani pa vidijo, kaka je z njimi in Nemškim Schulvereinom.

Gospodar pa hlapec.

Povest L. N. Tolstega, prevel M. Hostnik.

IV.

Hiša, h katerej je zavrnil Vasilij Andrejevič, bila je jedna iz najbogatejših v vasi. Družina obdelovala je svojo zemljo in še najemala na strani nekoliko. Kónj v dvoru je bilo šest, tri krave, tri telice in kakih dvajset ovac. Vseh členov družine pri hiši bilo je 22; štirje oženjeni sinovi, šest vnukov, iz katerih jeden, Petráč, je bil oženjen; dva pravnuke, tri sirote in štiri snahe z otroci. To je bil jeden iz redkih domov, kjer se niso še razdelili; no tudi v njem je šlo uže gluho vnotranje delo razdora, katero so začele, kakor vselej, babe, in to delo moralo je neizogibno privedi k razdelu. Dva sina sta živela v Moskvi vodovozoma, jeden je bil pri vojaki. Domá so sedaj bili starec, starka, drugi sin-gospodar in najstari sin, ki je sedaj na prazdnik pripeljal se iz Moskve, in vse ženske in otroci; razen domačih, bil je še gost sosed-kum.

Nad mizo v hiši visela je svetilnica (lampa) s strešico, jarko razsvetljuje pod seboj čajno posodo, steklenico z vodko, prigrizek in opečne stene; v rdečem oglu visele so svete podobe, in na vsako stran od njih slike. Na prvem mestu sedel je za mizo v črnem, kratkem kožušku

Vasilij Andrejič; obsesaval je zamrle brke in svojimi štrlečimi in kraguljimi očmi ogledoval okoli ljudi in hišo. Razen Vasilija Andrejiča sedeli so za mizo plešasti, belobradi starec-gospodar v belej doma tkanej srajci; poleg njega v tenkej srajci iz kupljenega blaga širokhrbni in širokopleči sin, pripeljavši se iz Moskve na prazdnik, in še drug sin, širokopleči starši brat, ki je gospodaril doma, pa suh rujavolasi sosed-kum.

Mužiki so ravnokar pili in prigriznili in mislili piti čaj; samovar pa je uže godel, stojé na tleh pri peči. Za pečjo in na peči videli so se otroci. Pred pečjo sedela je baba pri zibelki. Starka-gospodinja, suha in zgrbančena od čela do usten, ni vedela, kako bi ustregla Vasiliju Andrejiču.

Komaj je Vasilij Andrejič stopil v hišo, nalila mu je v kozarček iz debelega stekla vodke in ponudila ga gostu.

— Ne zameri, Vasilij Andrejič, treba je zaradi prazdnika, — govorila je. Pij, prijatelj.

Od vida in duha vodke je Nikita silno ostrmel, posebno sedaj, ko je bil premrzen in utrujen. Zgrbančil je obrvi, otrsél kučmo in kaftan od snega, stopil pred sv. podobe, in kakor da ni videl nikogar, trikrat prekrizal se in poklonil se podobam, potem, obrnivši se k gospodarju-starcu, poklonil se je sprva njemu, potem vsem, ki so bili za mizo, potem babam, ki so stale pri peči in progovorivši: „s prazdnikom!“ *) začel se je slačiti, ne glede na mizo.

— Nu, ves si v ivji, strije, — rekel je starši brat, gledé na zapúšeno snegom lice, oči in brado Nikite.

Nikita je slekel kaftan, otrsél ga še jedenkrat, povsil k peči in se približal k mizi. Njemu so tudi ponudili vodke. Bila je minuta mučiteljne borbe: jedva da ni vzel kozarčika in ne preobrnil v usta dišeče, svetle vlage; no pogledal je na Vasilija Andrejiča, vspomnil obet, vspomnil zapite črevlje, vspomnil sodarja, vspomnil sina, kateremu je obetal spomladi kupiti konja, vzdihnil in se odrekel.

— Ne pijem, pokorno se zahvaljujem, rekel je, zgrbančivši čelo, in je prisél na klop k drugemu oknu.

— Kako je pač to? — rekel je starši brat.

— Ne pijem, pa ne pijem, rekel je Nikita, ne vzdignivši očí, in škilil na redke brke in brado in od-tajal z njih ledene svečice.

— Njemu škodi, — rekel je Vasilij Andrejevič ter hrustal presto, izpivši kozarčik.

— Nu, pa čaja — rekla je laskava staruška. Vem, da si ves prezebel, srčni. Kaj se vè, babe, mudite tam s samovarom?

— Gotov — odgovorila je mlada žena sina in, obmahnivši pogrinjalom kipeči prikriti samovar, je s trudom donesla ga, vzdignila in ga trčila na mizo.

Med tem je Vasilij Andrejič pripovedoval, kako sta se zbila, kakó sta se dvakrat vračala v jedno in isto vas, kako sta se vozila semtertje, kako sta srečala pijane mužike. Gospodarji so se čudili, objašnjali, kje in zakaj sta se zbila, in kdo so bili pijanci, katere sta srečala, in učili, kako je treba voziti.

— Od tu-le do Molčanovke se majhen otrok pripelje, samo da zadene pravo na povratu z velikega pota,

*) Rusi imajo navado z vsem „pozdravljati“ (čestitati): „съ праздникомъ!“ (s prazdnikom), „съ днемъ ангела“ (godom), „съ принатиємъ св. тинъ (po obhajilu), „съ приѣдомъ“ (s prihodom od daleč). „Поздравляю“ se pri tem navadno opušča; поздравлять съ . . . torej „čestitati k . . .“

grm je tam. Vi dva pa se nista pripeljala! — govoril je sosed.

— A bi rajši prenočevala. Babščine posteljejo, — prigovarjala je staruha.

— Jutri zjutraj bi se peljala dalje, odlično bi bilo, — podpiral jo je starec.

— Ne dá se, brat. Opravki! rekel je Vasilij Andrejič. Uro zamudiš, celo leto ne dotečeš, — pristavil je, vspominjaje o lesu in o kupcih, kateri bi zanj izpodmaknili to kupčijo. — Saj se pripeljeva, ka-li? — obrnil se je k Nikiti.

Nikita dolgo ni odgovoril, kakor da ga še vedno skrbi, kako bi si odtajal brke in brado.

— Ko bi pa zgrešila zopet, — rekel je mračno.

Nikita je bil mračen zato, ker je strastno hotel vodke, in jedino, kar je moglo zaglušiti to željo, bil je čaj, a čaja mu še niso ponujali.

— Ko bi se pripeljala le do povrata, dalje uže ne zgrešiva, po lesu do mesta samega, — rekel je Vasilij Andrejič.

— Kakor hočete, Vasilij Andrejič; če se je uže treba peljati, pa se peljiva, rekel je Nikita, ko je jemal kozarec čaja, ki so mu ga dajali.

— Napijeva se čaja, pa marš!

Nikita ni rekel ničesar, samo z glavo je pomajal, previdno nalil čaja na skledico in začel greti o par svoje roke, vsekdar otekle od dela. Potem, odgriznivši drobničast košček sladkorja, poklonil se je gospodarjem in progovoril:

— Bodite zdravi, — in potegnil je va-se sogrevajočo mokroto.

— Ko bi kdo spremil do povrata, — rekel je Vasilij Andrejič.

— Kaj bi ne, z veseljem, — rekel je starši sin. — Petrač zapreže in spremi tudi do povrata.

— Takó pa zapregaj, brat. Saj ne bo zastoj.

— I, kaj bi neki, revčik! rekla je laskava staruha. Mi srčno radi.

— Petrač, pojdi, zaprezi kobilu, — rekel je starši brat.

— To je lahko, rekel je Petrač, smehlja se, in takoj je utrgal s kljuke kučmo in tekel zapregat.

V ta čas, ko so zapregali konja, prešel je razgovor zopet na to, na čemur se je ustavil takrat, ko se je Vasilij Andrejič pripeljal pod okno. Starec se je pritoževal kumu-sosedu na tretjega sina, ki mu k prazniku ni poslal ničesar, ki pa je ženi poslal francoski robec.

— Straha nima mladi rod, govoril je starec.

— Čisto nobenega, — rekel je kum-sosed, nič ne stвориš z njimi. Prepametni so postali. Le-oni Demočkin — roko je otcu zlomil. Od prevelike pameti, bržkone.

Nikita je prislúševal, natanko gledal v lica in očevidno hotel udeležiti se razgovora, no podolnoma je bil zamišljen v čaj in je le odobrilno kimal. Pil je kozarec za kozarcem, in delalo se mu je čim dalje tem topleje, prijetneje in prijetneje. Razgovor se je vlekel dolgo vedno ob enem in istem, o škodi razdelov, in razgovor očevidno ni bil odvrlečen (abstrakten), no govorilo se je o razdelu v tej obitelji, o razdelu, ki ga je zahteval drugi sin, ki je tukaj sedel in mračno molčal. Očevidno je bilo to bolno mesto, in s tem vprašanjem bavili so se vsi domači, no oni radi dostojnosti k tujcema, niso razbirali svoje zasebne zadeve. No naposled se starec ni zdržal, in s solzami v glasu izpregovoril je o tem, da deliti se on

ne dá, dokler je živ, da je hiša njegova, hvala Bogu, če pa se razdelé, pojdejo vsi s trebuhom za kruhom.

— Kakor Mateževi, — rekel je sosed. Hiša je bila, kakor se gre, pa razdelili so — in vsi so berači.

— Tako menda tudi ti hočeš, obrnil se je starec k sinu.

— Sin ni odgovoril ničesar, in nastopilo je nerodno molčanje. Molčanje to je pretrgal Petrač, ki je uže za pregel konja, in ki se je vrnil nekoliko minut pred tem v hišo in se smehljajal ves čas.

— Tako je tudi v Paulsonu basnja, rekel je on: dal je roditelj sinovom zlomiti butarico ali metlo. Nakrat niso zlomili, po šibici pa lahko. Tako tudi to, rekel je, smejé se na vsa usta.

— Gotovo! — pristavil je.

— Če pa je gotovo, se pa peljimo, rekel je Vasilij Andrejič. Kar pa se tiče deleža, se pa ti, očanec, ne udaj. Ti si pridobil, ti si tudi gospodar. Sodniku izroci. On ti pokaže red.

— Tako naslanari (razsaja), tako naslanari, govoril je plakajočim glasom zmerom o svojem starec, — da se ga kar ne dotakni. Čisto osatanél je, rekel bi!

Nikita je med tem izpil peti kozarec čaja, pa ga vendar ni poveznil*, no položil le na bok, nadéje se, da mu še šesti nalijó. No vode v samovaru uže ni bilo, in gospodinja mu ni več nalila, pa tudi Vasilij Andrejič se je oblačiti začel. Kaj se hoče! Nikita je torej vstal, položil nazaj v sladkornico obglodani z vseh stranih košček slahkorja, obrisal s polo od pota mokro lice in pošel oblačit haljo. Ko se je oblekel, je težko vzdihnul in zahvalivši se gospodarjem in poslovivši se od njih, izšel je iz tople, svetle hiše v temno, hladno vežo, godočo od vetra, ki se je rinil v njo in zaneseno črez raze (špranje) dverij, tresočih se od snega, in od tod na temno dvorišče.

Petrač je v kozuhu stal s svojim konjem posredi dvorišča in govoril, smehlja se, slike iz Paulsona. On je odgovoril: „Burja s mgloju nebo skrojiti, vihari snežnije, krutjati, až kak zver ona zavojiti, až zaplačetj, kak ditjó.“**)

Nikita je odobrilno kimal in razpravljaj vaje.

Starec, spremljaje Vasilija Andrejiča, prinesel je svetilnico v vežo in hotel mu posvetiti, no svetilnico je takoj upihnilo. In celó na dvorišču se je poznalo, da se je metelj razigrala še silneje.

To-le je pa metelj, to, mislil si je Vasilij Andrejič, — morda se ne dopeljem, no kaj se če — opravki. Tudi sem se uže pripravil na pot, in konj njih je zaprežen. Pripeljem se, če je božja volja!

Gospodar-starec je tudi mislil, da bi bilo boljše, ne voziti se, no on je uže prigovarjal, ustaviti se, pa niso ga poslušali. K čemu zopet prositi. „Morda sem jaz od starosti tako bojazljiv, ona dva pa se dopeljeta“ — mislil si je. In pa tudi vsaj ležemo o pravem času. Brez sitnostij.

Petrač pa ni mislil ob opasnosti, on je tako poznal pot in ves ta kraj, razen tega pa so ga še stihli o tem, kako „vihri snežnije krutjati,“ tako bodrili s tem, da so popolnoma izražali to, kar se je delalo zunaj hiše. Nikiti pa se ni čisto nič ljubilo, peljati se, no se je uže davno privadil,

*) Povezniti kozarec, pomeni, da noče človek več čaja. To sicer dela le prosti narod.

**) Iz pesmi „Бѣсы“ Puškina. Navedem pravilno te stihе: Буря мглою небо кроетъ, вихри снѣжныя крутя, то какъ-звѣрь она завоетъ, то заплачетъ какъ дитя. Z latinico, da se uvidijo napake malogramotnega Petrača: „Burja mgloju nebo krojet, vihari snežnije krutja to-kak zver ona zavojeto, to zaplačet kak ditja.“ Burja mgloj pokriva nebo in kruti (vrti) snežne vrtince, jedenkrat zatuli, kakor zver, jedenkrat zaplače, kakor dete. Op. p.

ne imeti svoje volje in služiti drugim. Tako da nihče ni udržaval odhajajocih.

DOPISI.

Od neke 28. maja.

(Ljubljanski potres pa — Ljubljanski „Dom in Svet“.) Grozni velikonočni potres ni razrušil samo mnogo, mnogo hišnega zidovja v Ljubljani in po okolici, ta potres je naredil mnogo škode tudi pri uredništvu mahničevsko-beletrističnega lista „Dom in Sveta“. Slučajno sem dobil v roke tega časnika št. z dne 15. maja. v kateri je nadaljevanje članka „Ljubljanski potres“; članek piše urednik dr. Lampe sam. Iz tega članka razvidiš, mili citatelj, da je potres „razrukal“ nekoliko tudi uredniško logiko! Največjo piko ima ta logika na strani 315. Tam citamo: „Mnogi hitro izrekó ob takih prilikah (ob potresih namreč, op. poročevalčeva) besedo „šiba božja“ ali celo „kazen božja“ in ob tem radi omenjajo, s čim so ti in ti zaslužili tako kazen. — — — Preprosti ljudje imajo nenavadne in redkejšje dogodke jako radi za neposredna, nekaka čudežna dela božja, tako, kakor je Bog čudovito pokončal Sodomo in Gomoro. *Tako so nekateri tudi Ljubljano obsodili na tá nočín, da je naš potres n-ravno-st kazen božja. Nam se takó govorjenje ne zdi modro, zlasti ne, če si mislimo po strani, da so samo nekateri zaslužili tisto kazen. Nikogar ne smemo soditi in ne smemo biti podobni Jobovim prijateljem, ki so ga takoj obsodili, češ, da ga je zadelá zaslužena kazen božja.*“

Navedeni tá odstavek je do tod popolnoma logičen. Dr. Lampé se obrača energično zoper tiste praznoverne ljudi, ki takšne katastrofe, kakoršen je bil potres, takoj deklarirajo za „kazen“ ali „šibo božjo“; g. Lampe pravi, da ni modro smatrati potres za kazen Ljubljancanom. „Nikogar ne smemo soditi“, pravi dr. Lampe, in dostavlja, kako krivico so delali svoje dni nekateri „prijatelji“ Jobu, ko so ga obsodili, da je bil zaslužil nesreče, ki so ga bile zadele. Nečloveško so ravnali, oziroma govorili ti Jobovi prijatelji, nečloveško in krivično govorijo tisti, — tako paralelo dela g. Lampé —, ki blebečejo, da je Ljubljano zadela zaslužena kazen! Gospod Lampé torej v teh vrstah brez vseh predsodkov, s čistim filozofskim prepričanjem izjavlja, da Ljubljane ni zadel potres kot kazen, in nobeden pameten človek, ki je zmožen humanega mišljenja, ne poreče, da je Ljubljanski potres kaka „zaslužena“ kazen božja. Čisto pravilno pravi dr. Lampe, da zadnji potres tudi zlasti zaradi tega ne more biti „zaslužena“ kazen, ker bi taka kazen po *principu pravičnosti* ne smela zadeti vseh brez razločka, je-li kdo grešnik ali pravičnik. V Sodomi in Gomori so bili kaznovani samo tisti, ki so kazen „zaslužili“.

Tako. Sedaj pa pogledjmo, kaj piše dr. Lampe v isti sapi dalje, neposredno dalje za gori navedenim odstavkom! Dr. Lampe piše:

„Se manj pametno pa in celo nekrščansko je govoriti ali pisati, da je Ljubljano zadela ta nesreča (potres namreč, op. poroč.) po nedolžnem. Kdo je brez krivde? Kdo ni vreden, da ga Bog vodi k pokori? Komu ni koristno, če ga Bog poniža?“ . . . . . Dr. Lampe s temi vrstami polemizuje s „Slov. Narodom“, ki je bil v pozivu „Vsa Slovenija pomaga Ljubljani!“ rekel, da veliki tragični moment tiči v tem, ker Ljubljana trpi popolnoma po nedolžnem.

Tukaj, v tej polemiki, vidiš, ljubi citatelj, da je potres v resnici napravil v glavi doktorjevi grozen kaos. Kateri citatelj z normalnim razumom, če tudi nikoli ni videl kake Lindnerjeve logike od znotraj, ne vidi na prvi pogled, da doktor philosophiae Lampe v ravnokar citovanem drugem odstavku *pobje tisto*, kar je v prvem odstavku *trdil in zagovarjal*?! Prej je, kakor smo videli, odločno protestoval proti babjeverskim trditvam, da bi bil potres kaka kazen za Ljubljano, oporekal je, da bi bil potres „zaslužena“ kazen. Sedaj pa pravi, da je celo pametno in krščansko, če se reče, da je Ljubljana zaslužila kazen potresa! Kajti, če ni res, da Ljubljana trpi katastrofo po nedolžnem, potem je res, da je to nesrečo Ljubljana zaslužila ali si je te nesreče sama kriva — kar je vendar v bistvu vse jedno! Če Ljubljancani ne trpijo po nedolžnem, potem trpijo pač po svoji lastni krivdi. Ker je nesreča zadela vse prebivalstvo več ali manj, med njim tudi otroke, potem med tem prebivalstvom nobenega človeka ni, ki bi ne bil vreden katastrofe, ki bi je ne bil zaslužil! Ali ni to umovanje dijetralno nasprotno umovanju in sklepanju v prvem odstavku?! V prvem odstavku pravi dr. Lampe, da nikogar ne smemo soditi, kdo je kazni vreden, kdo ne; v drugem odstavku pa sam obsoja Ljubljano, da je bila nesreče vredna! V prvem odstavku je „philosophiae & theologiae dr.“ trdil logično in ob enem jako humanotolerantno, da, ko bi se sploh govorilo o „kazni“ potresa, bili bi tako „kazen“ zaslužili nekateri; v drugem odstavku piše isti „doctor“, da je nesreče (potresa) vsak brez izjeme vreden, da je vsak vreden, da ga Bog pokori (ali kaznuje)!! . . . .

Ne maram se dalje baviti s temi skolastičnimi sofizmi in logičnimi nedoslednostimi Lampetovimi. Vi, pomilovanja vredni Ljubljancani, pa posebe premišljajte tako logiko!

Logičus.

Opomnja uredništva. Naš g. dopisnik je v obliki nekoliko oster, če poštujemo, da se dr. Lampe zaresno trudi, kako bi prirodne zakone o potresu srečno označil z jedne strani kot razlagalec narave in filozof, z druge strani pa kot teolog. Kot teolog je zabredel v sofizem, da zaradi pregrešnosti vseh ljudi valj kazen potresa vendar le na tiste, katere je to potres zadela. Vidi se dr. Lampetu, da se bori sam seboj, vendar ni premagal še do cela starih ozkosrčnih tradicij teologov o razlaganju prirodnih zakonov, ki v svoji nepremičnosti morejo v vernikih vzbujevati občudovanje stvarnikov še bolj nego pa nazor, da bi jih za vsakotero malenkostno sebičnost isti stvarnik preobračal, ustavljal in izpreminjal zgolj radi tega, ker bi to želel kak potentat ali prostak ali pa tudi kaka naselbina, ki je po naključju na kraju x, namesto tam, kjer je kraj y, z, itd. Ravno radi tega, ker se dr. Lampe zaveda svoje notranje borbe, moral bi še previdneje presojevati različna človeška mnenja in posebe gledati, da ne zabrede v napako, kakor njegovi kolege, ki le prepogostoma v stvarnikove navedbe vtikajo božje ime, božjo voljo itd. Dr. Lampe, kakor sam razlaga potres svojim čitateljem, bil bi praktičneje završil svoj spis morda tako-le: Dragi Ljubljancani! Zemlja v celoti je večja, nego košček njenega površja, na katerem ste se naselili in (s slabim zidanjem) utrdili. Vi, Bog je dal zemlji v celoti posebne zakone tudi v njeni „notranjščini“; ti pa ne morejo preobračati njenega droba, kakor bi hoteli Vi ali še kak Vaš daljnji in bližnji sosed. Vi se morate po teh zakonih ravnati, ne pa zemlja po Vaših željah, ki so za njo le naključje, ko ni računila, da se jej ravno na tistem kraju vsedete na njen hrbet. Sedaj, zlasti po tem potresu, vidite, da se utegne ta hrbet še zazibati zaradi višjih potreb nego so Vaše. Ako hočete torej še nadalje ostati ondi, kjer ste bili doslej, zidajte trdnjša poslopja (dr. Lampe v resnici piše: „Božja volja je, da gradimo trdno, ne pa samo za par let“) in občudujte stvarnika, ki pčrejšja Vaše želje in potrebe potrebam in zakonom celotne zemlje; saj izprevidite sami, da, ko bi Bog ustavljal podzemeljsko delovanje radi Vas, utegnile bi se napraviti sto in stokrat večje nesreče pa po drugih delih znotraj in na površju zemlje. Taka je, in po tem se ravnajte! . . . .

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Tržaško. Drž. in dež. poslanec, g. vit. Ivan Nabergoj, ki se uže 30 leti bojuje za pravice Tržaških Slovencev, praznoval je dne 28. maja 60letnico življenja. Rodoljubi so mu čestitali, in narod mu odkrito želi podaljšanja zaslužnega življenja.

Slovanska Čitalnica v Trstu je imela dne 25. maja svoj letni občni zbor. Poročilo kaže na neugodnost sedanjih prostorov, zato da se ne more povoljno razvijati narodno življenje v Čitalnici. Predsednikom je bil zopet izvoljen odvetnik dr. Pretner.

Ljubljana. Te dni so bile v Ljubljani mestne dopolnilne volitve. Zaradi sedanjega položaja in skupnih potreb mesta združile ste se obe slov. stranki ter prijavili kandidate. Pod pozivom sta podpisana: Odbor katol. pol. društva v Ljubljani in Izvrševalni odbor narodne stranke v Ljubljani. Priporočani kandidati so bili tudi brez vsakega nasprotstva izvoljeni v III. in II. r., in sicer v III. razredu: And. Kalan, stolni vikar; Ant. Klein, hišni posestnik in lastnik tiskarne; Jos. Kozak, mesar in hišni posestnik. V II. razredu pa: dr. Danilo Majaron, odvetnik; And. Senekovič, c. kr. gimn. ravnatelj; Ant. Svetek, c. kr. rač. sovetnik; Iv. Šubic, c. kr. ravnatelj obrtnih strok. šol. Za I. r.: dr. Val. Krisper, odvetnik; Fr. Ravnihar, dež. knjigovodja v p.; Fr. Terček. Pri d.ru Gregoriču so nekaj pomešali, bode oža volitev.

Sila kola lomi; pri nas pa niti sile ne bi bilo treba v dosežanje složnega postopanja, ako bi tuji vplivi ne slepili strank ali prav za prav inteligencije, da se vsled tega cepi v stranke. Sedaj so se razcepljenci združili za mestne volitve; program ki ga zastopa Izvrševalni odbor narodne stranke, je celó po izjavah pristašev nasprotne stranke takó skromen, da bi ga poslednja mogla in morala sprejeti v celoti in torej zjediniti se stalno z narodno stranko, ne da bi radi tega trpel narodni program. A v to še ne verujemo.

Dr. Ivan Tavčar, g. Iv. Hribar in And. Senekovič so šli kot deputati mestnega sveta na Dunaj, kjer so se zahvalili mestu za podporo in govorili z ministri radi drž. podpore.

Občni zbor Dram. društva je bil 25. maja. V minoli sezóni je priredilo društvo 77 predstav, in sicer 33 opernih, 7 operetnih in 37 dramatičnih. Novitet je bilo 14, in to 6 opernih in operetnih in 8 dramatičnih. Dohodkov je bilo 35.357-25, stroškov pa 35.320-25. Izkazí o računih so bili zasuti; zato pride poročilo na vrsto še le pri izrednem občnem zboru. Odbor se je dopolnil, in so izvoljeni: dr. Volčič, prof. Bežek in notar Gogola.

O izrednem obč. zboru „Gl. Mat.“ pa v bodoče.

Pomoč Ljubljani. (Z Dunaja.) Ona od plemenitašinj vprizorjena zabava z bazarom v „kursalonu“, o kateri sem uže poročal, in o kateri je „Sl. Nar.“ prinesel obširnejši popis iz peresa naše pisateljice Pavline Pakrove, — dala je ponesrečencem 8400 gld. Ta vspeh spoprijazni nas nekoliko z idejo, dasi se ne vjemamo s pisateljico v tem, da je pri enakih napravah „roka odprta — srce hladno“, ter umevamo trpke misli, ki so jo navdajale pri tej napravi. „Homo sum“ — človeka upoštevati moramo po realnosti, ne po idealnosti. Žalibog so druge vprizoritve bile mnogo neugodnejše. Tako so „kolesarji“ s svojo akademijo utrpeli velik deficit, kar je pač najbolj zakrivilo skrajno neugodno vreme isti dan; — tako „Šafaříkova slavnost“ slovanskega pevskega društva ni vspela; a bila

je tudi zelo nesrečna ideja pri slovesnosti, katere naj bi se udeležilo kar največ občinstva, nastaviti v program mnoga znanstvena predavanja, katera razume in ceni malokdo, — ter komers z običajnimi govori, katerim se vsakdor izogiba, če le more. Da bi bil le koncert ter eventualno ples, privabilo bi bilo to gotovo mnogobrojnega občinstva ter imelo lep gmoten vspeh. Izlet s koncertom, kateri je priredilo hrvat. društvo „Tomislav“ v Liesing, vspel je sijajno ter donesel krog 80 for. čistega dobička. Tamburanje navdušilo je nemško občinstvo; slovanska glasba praznovala je lepo zmago! 1. junija priredi Dunajski pomožni komitet in akademija koncert v veliki gledališki dvorani pri Ronacherju. Sodelevale bodo najboljše in najpriljubljenejšie moči dvornega gledališča, opere in baleta. Ospeh je zagotovljen. Dasi ni naloga komiteja, prirejati jednake zabave, stori to izjemoma, ker so se vsi sodelujoči umetniki radovoljno ponudili v brezplačno sodelovanje, in ker je uverjen, da dobro obiskovana akademija donese mnogo prebitka. Ker so o Binkošti mnogi tujci na Dunaju prisotni, računi se ne le na udeležbo Dunajskih, temveč tudi tujih krogov. Vstopnina je podvojena, vendar je uže sedaj mnogo sedežev naročenih. — 5. junija bode pri „Tökesu“ običajen vojaški koncert, čegar dohodek je namenjen ponesrečencem. — Za velike koncerte itd. je sedaj, ko biva uže več imovitih Dunajčanov na letovišjih, čas neugoden; pripraven pa je za manjše koncerte, zlasti v krajih v obližju Dunaja. Ako tudi posamični ne dajo na stotine prebitka, vendar se pri mali režiji in nizki, vsakomur pristopni vstopnini lahko marsikaj doseže — in kamen na kamen palača!

Z₃

Ljubljanski potres in naši klerikalei. Konservativna, klerikalna, latinizatorska ali, kakor se uže zove — gospoda, odlikovala se je s svojo malomarnostjo glede pomožne akcije ponesrečencem. Leta in leta zbiral se je oni mistični „katoliški sklad“ ter dospel do lepe vsote tisočakov. Najlepša prilika bi bila, žrtvovati ga ponesrečencem. To bila bi tudi izvrstna politična poteza proti nasprotni stranki. Ljudstvo bi si reklo: glejte, kje so naši prijatelji, žrtvujejo nam vse, kar so zbrali v svoje sebične namene, kakor to trdijo liberalci, — sedaj pa vidimo, da jim je res naš blagor nad vse. In pri prihodnjih volitvah ne bi bilo treba agitacije in naporov, — vse bi bilo navdušeno zanje. Tako pa gospoda ni dala vinarja od tega „katoliškim namenom“ posvečenega sklada — kakor bi v katekizmu ne bilo dobrih del telesnega vsmiljenja. In naš knezoškof? Znan je z vsemi škofi v Avstriji, ker pridno asistuje njih konferencijam, ali bi mu ne bila dolžnost, opomniti jih in naprositi za pomoč? Bogataši med škofi v Avstriji dali bi lahko v vsem par sto tisočakov, ne da bi se jim to najmanj poznalo. — A kaj je storil? Procesije in poste odločuje vznemirjenemu ljudstvu, — stare cerkve, ki so vse poškodovane, treba bo popraviti, škode pri njih je na stotisoče — a on izdaje pastirski list, da se naj zida še nova; raznim svetnikom kot patronom proti potresu. — Ironije, katero izraža uže narodni pregovor „po toči je prepozno zvoniti“, nočemo nadalje razpravljati — vprašamo le: ali se ne kaže krasna očetovska skrb za vernike v tem, da se jim hoče nalagati še nov, ogromen davek, ko sami nimajo ničesar in potrebujejo pomoči za največo revo in bedo? —

Taki so oni, ki baje vse delujejo le v prid naroda; a dobro, da se ta njih delavnost prav in vredno oceni in zapomni! Posamičniki sicer žrtvujejo res mnogo, tudi iz tega tabora poznamo premnogo dobrotnih mož, — a

tam, kjer bi pomoč bila lahko najbolj izdatna, — ni našla beda odmeva v srcu. —

b) *ostali slovanski svet.*

Državni zbor. Pri nadaljevanju presojevanja davčne reforme se je pokazalo, da najbrže propade pri 3. čitanju, in to bi ne bila nikaka škoda. Vsa slovanska in nemška opozicija se upira tej reformi. Mladočeli so stavili zopet nujni predlog, da bi odsek volilne reforme prijavil izdelek znanega pododseka. Priobčijo ga pa še le po Binkoštih. O novem elaboratu pa vedó uže toliko, da ga ne sprejme državni zbor. Novi načrt namerja podeliti 47 novih poslancev, iz katerih bi volili delavci 13, ostale pa nizi davkoplačevalci. Delavci bi ne bili zadovoljni, jeden oddelek nemških konservativcev, z Dipaulijem na čelu in menda vsaj 3 slovenski člani Hohenwartovega kluba pa tudi ne. Radi neugodnosti pri volilni in davčni reformi žuga kriza koaliciji, in uže govore, da po završenih delegacijah se razpusti drž. zbor. Celjsko vprašanje pride po Binkoštih na vrsto.

V delegacije so izvoljeni za Česko: dr. Herold, Kaftan, dr. Pacak, dr. Slama; za Dalmacijo: dr. Klaič; za Kranjsko: grof. Hohenwart; za Moravsko: dr. Meznik i dr.; za Istro menda: Spinčić; za Goriško: prošt Jordan.

Dunaj. Dne 29. maja je bila volitev novega župana. Sedanji I. podžupan dr. Lueger je dobil pri 3. izbiranju 70 ali ravno zakonito potrebno število glasov; a on časti županstva ni sprejel. Zato so izbirali še v četrto, to pot pa zopet ni bilo potrebnega števila glasov. Vsled tega je napovedal dr. Lueger novo volitev za dan 31. maja. V mestni hiši se je bilo zbralo obilo ljudstva; ko sta prišla 2 liberalna svetnika med množice, sta bila neprijetno sunena; to je dalo povod interpelaciji v drž. zboru, in 30. maja popoldne je vlada razpustila mestni zbor, na njegovem mestu je sedaj vladni komisar. Volitve bi morale biti v 6 tednih, a trdijo, da se odložijo h koncu septembra, ko se vrnejo pristaši lib. stranke zopet na Dunaj s svojega letnega počitka. Dr. Lueger je bil takoj izprevidel, da je hotela liberalna stranka uganjati burke ž njim, ko bi ne imel potrebne in zanesljive večine; zato je izvolitev odklonil. Liberalna stranka misli, da se po leti pripravi za jesenske nove volitve; a antisemiti, v obče nasprotniki židovskega liberalizma, se nadejajo, da se še pomnože njih čete, in da jeseni proderejo z dejansko in primerno večino iz svoje srede. Takó čakajo Dunaj še hudi boji radi korupcije nemško-liberalne in židovske stranke.

Česko. V Pragi je bilo zborovanje zastopnikov čeških mest iz Česke, Moravske in Sileške; zbrali so se, da bi branili samoupravo gledé na novo davčno reformo. Sklepe so odposlali mladočeskemu klubu v drž. zbor. Čehoslovani povdarjajo, da so se prvič posvetovali zastopniki mest vseh dežel česke korone. — Doslej je razstavo obiskalo okolo 120.000 ljudi. Ta mesec bodo se privržali s posebnimi vlaki. — „Nemško društvo“ v Pragi se je izreklo proti temu, da bi se na srednjih šolah učil tudi drugi dež. jezik. Tečaji da zadoščujejo. — Nemci v „zaprtem ozemlju“ hočejo l. 1898 prirediti svojo občo gospodarsko jubilejno razstavo, ker je to leto 50letnica cesarjevega vladanja.

Spomenik Preradoviću, slavnemu hrv. pesniku, so v Zagrebu odkrili slovesno dne 23. maja. Spomenik je podaril mestu dr. St. pl. Miletić, izdelal pa ga je slavni kipar Rendić, ki prebiva v Trstu.

Romuni ogerski so dobili v Blažoraši novega nad-

škofa Mihali-go. Ker je narodnega duha, bil je dan instalacije njegove velik narodni praznik.

„Nemški Schulverein“ je imel 23. maja na Dunaju letni občni zbor, kateri sta pozdravila po predsedniku dr. Weitlofu tudi ministra dr. Plener in Wurmbrand. Prisotni so bili namestnik grof Kielmannsegg, podžupan Matzauer, več drž. poslancev, potem odposlanci Berolinskega občega Schulvereina in še druga odlična gospoda. 118 zastopnikov tega šolskega društva je imelo 1584 glasov za 68.600 členov. Predsednik Weitlof je omenil, da mesto Dunajsko ni letos pozdravilo društva, ker nima pravega načelnika. Pozdravil je zastopnike Berolinskega Schulvereina in rekel: V malo dneh se otvori prekop „Nord-Ostsee-Canal“, ki približa drugo drugemu dvoje velikih ozemelj. Nemški Schulverein in Obči nemški Schulverein sta tudi tako občila za prevajanje obojestranskih simpatij in za *povzdigo nemškega nacionalnega čustva in nemške zvesti*. Zatorej srčno pozdravljamo, prof. Koch-a iz Bretislave (viharno rokopleskanje) in svojega starega prijatelja, prof. Seidlitz-a iz Königsberga (hoch-klici in viharo rokopleskanje), ki ima vrhu tega dobro navado, da ne pride nikdar s praznimi rokami. — Mestni svetnik Wunsch je takisto obžaloval, da ni načelnik mesta pozdravil društva, ter je povdarjal nemški značaj Dunaja. — Nato je dr. Weitlof povdarjal, da je treba združevati se okolo Nemškega Schulvereina vsem nemškim strankam brez razlike potitiškega in verskega mišljenja, ker je to društvo zaščita Nemcem, češ, da njih nacionalni obstanek je opasen v jezikovno pomešanih deželah. V zavesti, da izpolnjuje društvo patrijotiško zadačo, je isto udeležilo se tudi slavnosti 80letnice Bismarkove in mu poslalo voščilno adreso. Mnogo zahvale zaslužijo nemške žene in dekleta, da so se trudile za društvo; one vzdržujejo idealni značaj društva. Lanskega leta je pridobilo društvo znatnih dedščin in legatov. Nemci naj bodo vedno zvesti na straži nemške Ostmarke! — Leta 1893. je imelo društvo dohodkov 284.547 gld., l. 1894. pa 274.933, torej 10.000 manj; zato pa je pridobilo iz zapuščin 25.939 gld. več, nego l. 1893. Moglo je takó društvo tudi l. 1894. porabiti 244.527 gld., ali 9125 gld. manj nego l. 1893. Podružnice so bile l. 1894. pa bolj lene gledé na dohodke. Predsednikov namestnik dr. pl. Kraus je povdarjal besede o rastoči nacionalni opasnosti in trdil, kakor da bi Nemci ne imeli narodnega mišljenja. Kazal je na to, kakor da bi češko šolsko društvo delovalo uspešneje. Opisoval je, kakor da bi se slovanili nemški šolski okraji na Češkem in Moravskem potom slovanskih katehetov. Čehi da slovanijo tudi s tem, da pokupujejo zemljišča v nemškem ozemlju, in da priporočajo naseljevanje slovanskih obrtnikov in trgovcev po istih krajih. Nadrobno je opisoval slovenske zemlje. Od maja 1894. je ministerstvo slovenskim občinam koroškim dovolilo slovensko uradovanje s pol. uradi v prenesenem področju, in sicer proti volji deželne oblasti. Na Štirskem so Slovenci zahtevali razdeljenje dež. šolskega sveta in kmetijske družbe v dva oddelka, razkrojenje dež. odbora v dve kuriji, na Kranjskem pa zopetno odprtje Kranjskega gimnazija. Slovenci delujejo v svojo bodočnost, katero si mislijo kot ozemlje, ki bi sezalo daleč čez koroške gore. Govornik nekako obupno gleda na zagrmeno Saško sliko, na Celjsko vprašanje, o katerem vedó Nemci nad in pod Donavo, da se suče više nego nad zgolj gimnazijskim vprašanjem.

Podružnica „Nemški Jasnik“ je predložila, da bi

se pravila društvena izpremenila v smislu, da bi mogle podružnice same določevati o sprejemanju členov.

Došli so brzojavni pozdravi tudi iz Berolina od Občega šolskega društva in drugih krajev.

Pri komersu je Bretislavski prof. Koch sporočal, da Schulverein naj deluje povsod, kjer je opasen obstanek nemškega jezika. Najtoplejše simpatije gojé Velikonemci do Nemško-Avstrijcev, s katerimi so zvezani vsled orožnega pobratimstva, s katerimi so nerazrušno združeni z duševno zvezo in duševnim življenjem.

Imeli so naslednji dan na Mestnem vrtu tudi „das deutsche Liederfest“; a te zabave se niso udeležila nacionalna in antisemitska društva; tudi nacionalnih nemških dijakov ni bilo. Praznovanja tega zbora se je v obče udeležila le nemško-liberalna stranka z židovskimi pristaši. Zato tudi sedanji prvi polžupan dr. Lueger ni prišel k zborovanju, in ko so ga interpelovali radi tega, rekel je, da društvo ni organizovano v nacionalnem smislu, temveč na korist nemško-liberalni stranki. Nasprotniki da se ne pozdravljajo; tako so delali tudi prejšnji župani, a njemu še dostojnega vabila niso poslali.

Mladočeški poslanec dr. Dyk in tovariši pa so stali vili ministerskemu predsedniku interpelacijo, povdarjaje, da se je občega zbora Nemškega Schulvereina udeležil tudi niževavstrijski namestnik grof Kielmannsegg. Potem nadaljuje: „Iz dosedanjega delovanja nemškega Schulvereina je brezdvajbeno razvidno, da to društvo je eminentno politiško in agitatoriško, in da je njegova tendencija obrnena na *germaniziranje* slovanske šolske mladine, kakor se je to konstatovalo ob različnih prilikah, in so društveniki to celo priznali. No tudi v obče je znano, da v šole, zasnovane po društvu, sprejemajo jako mnogo slovanskih otrok, ki niso niti sposobni za nemško poučevanje, in ki se vabijo celo z vsemi možnimi sredstvi sile in podkupovanja. Da te „šole“ ne izpolnjujejo pedagoškega namena, je naravno, da, iste so za vzgojo slovanskih otrok, ki jih obiskujejo, škodljive tudi na to stran, da ostaje sešeno verski pouk za to šolsko dečo brez učinka. Gledé nato vprašajo podpisani: Kakó more pač Vz. opravičiti, da zastopnik vlade, ki je na čelu uprave dežele, naseljene tudi od Slovanov, se udeleži zborovanja takó velepolitiškega, proti vsem nemškim narodom takó agitatoriškega in agresivno postopajočega društva?“

Slovani, specialno totranske polovine cesarstva imajo tudi od letošnjega zborovanja Nemškega Schulvereina obilo snovij v premišljevanje. O tem spredeji.

Italija. Bile so te dni volitve v drž. zbor; Crispi jih je „pripravljaj“ in dobil je večino, a najpoštenjši zastopniki so se locili od njega in bodo v močni opoziciji. Strašna moralna gnjilav se jo pokazala ob teh volitvah, a Bismarckove „Hamburger Nachrichten“ priporočajo Nemčiji in Avstro-Ogerski, naj nikar ne pritiskajo Italije; da bi si zaradi vojaštva naložila večih bremen, češ, Italija je potrebna pod vsakim uslovjem za sedanjo trozvezo. Za slučaj vojne — misli Bismarck — ostane Italija dobra zato, da bi ne vezala Avstro-Ogerska svojih armad na jugu.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 250, četrt leta gld. 125. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravnistvu po 8 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

KNJIŽEVNOST.

Izvestja Muz. društva za Kranjsko imajo v 2. seš. t. 1. naslednjo vsebino: 1. Konrad Črnologar: Grobni spomeniki v Stičini. 2. Janko Barlé: Obseg ljubljanske škofije pod škofom Hrenom. 3. Vrhovnik: Janez Debevec. 4. A. Koblar: Zemeljski potresi na Slovenskem. 6. S. Robič: Kranjski lišaji (Lichenes). (Dalje). — Mali zapiski.

Česká hudba. Časopis věnovavý české hudbě. Pořadatelé: Alois Strěbla, Ant. Ptáček. Roč. I., č. 1. Nákl. Ad. Svarce, v Hoře Kutné. 1895.

Opomnija upravnistva. Tisti naročniki na Dunaju, ki ne dobivajo „Slovans. Svet“ na dom, naj pošiljajo ponj na pošto ali pa plačajo potrebno pristojbino. Zopet so nam vrnili več številčk in iztisov.

Listnica uredništva. Zaradi zavir v tiskarni damo prilogo „Sl. Svet.“ pri naslednji (23.) številki. Hvala tem, ki še posebej skrbé za primerne snovi tej prilogi. — Gosp. — ic. Vaš članek priobčimo v bodoče. — Drugim sotrudnikom: Vse porabimo, o čemur ne opomnimo posebej pismeno.

„Slovanski Svet“

prodaja se odslej v Trstu po tabakarnah: Piazza Caserma, No. 1; Via Cecilia No. 2; Campo Belvedere No. 21; Piazza delle Poste No. 2; Volti di Chiozza No. 1; Ponte della Fabra No. 7; Piazzetta Santa Lucia No. 1; potem: Internationales Zeitungs Bureau (pri stari Borsi). Posamične številke po 8 nvč.

V Ljubljani: v knjigarni Ant. Zagorjana, posamične št. po 10 n.

Alla Croce di Malta
ulica Valdirivo štev. 19.

Preporočí se sl občinstvu za obiskovanje. Toči izvrstna črna in bela vina istrska po 36–40 kr. liter. — Pivo v steklenicah in sodčkah po 24 kr. liter, steklenice pa po 16 kr. Vkusna jedila po primernih cenah. Vino za družino na dom po 32 kr. liter. S poštovanjem

2-4

Josipina Čuček.

Izvrstni c. kr. izkj. priv.

Škropilnice proti peronospori

inženirja Živica,

kateri so se splošno uvedle v led njih preprosti, trpežnosti, lahke uporabe za vsako rejo trt itd. prodajajo, dasi so mnogo boljše, vendar po dosedanjih nizkih cenah.

Živic i družb. v Trstu

Cenike odpošiljajo na zahtevanje franco.

Na vse c. kr. poštno urade pošiljajo popolne škropilnice franco, proti povzratju 10 gld.

Izdelujejo tudi stroje za pranje z žveplom, neprestano delujo e stikalnice itd.